

Eclipta prostrata (L.) L.

Nova tujerodna vrsta v flori Slovenije

New alien species in the flora of Slovenia

0447/3 Slovenija: Istra, Piran – mandrač, leg. & det. M. Kaligarič, avgust 2020.

Eclipta prostrata (Asteraceae) je azijska vrsta (STONE 1970), a velja za bolj ali manj naturalizirano vrsto v večjem delu vseh kontinentov (razen Antarktike), predvsem v tropskih in subtropskih predelih, a tudi v zmernem pasu (HOLM & al. 1977; ČAKOVIČ & al. 2014). Znana je tudi kot rastlina v ajurvedski medicini s potrjenimi zdravilnimi učinki (npr. JADHAV & al. 2009). TUTIN (1976) je sicer mnenja, da je neotropskega izvora; do leta 1976 je bila v Evropi zabeležena le v Italiji, Španiji in na Portugalskem. Nato se je vrsta začela intenzivno širiti po Mediteranu in JV Evropi: v Bolgariji, Grčiji, na Cipru, Albaniji in Črni gori in drugih delih Evrope – v Belgiji, Romuniji, Ukrajini in Turčiji (ČAKOVIČ & al. 2014; JERIČEVIČ & JERIČEVIČ 2017). Intenzivno širjenje po Italiji, npr. v Abruzzih (CONTI & al. 2019) in v pokrajini Lazio (BUONO & al. 2019), je navedlo avtorje, da so njen status od »občasnega pojavljanja« prekatégorizirali v »naturalizirano vrsto«. V pokrajini Veneto velja že za invazivno vrsto (ANONYMUS 2020a). Presenetljivo je, da je »tujerodna flora Benečije Julijske krajine« (BUCCHERI & al. 2019) zaenkrat (še) ne omenja, saj je sicer razširjena že skoraj po vseh italijanskih pokrajinah. Kot ruderalka je vrsta bila najdena tudi v Avstriji in sicer v Salzburgu in na Dunaju (ANONYMUS 2020b)

Eclipta prostrata je vrsta motenih, a vedno nekoliko vlažnih, pogosto tudi slanih rastišč, zelo prilagodljivih v spektru od ruderalne do plevelne vrste (npr. med rižem). K temu zagotovo pripomore visoka produkcija semen; osebkni lahko proizvedejo do 17.000 semen v eni rastni sezoni (PROSTKO 2012), rastlina pa lahko proizvaja semena že po 6–7 tednih po kalitvi (GUPTA 1992, JERIČEVIČ & al. 2017).

Glede na pojavljanje v bližnjih državah je bilo pričakovano, da se vrsta *Eclipta prostrata* pojavi tudi v Sloveniji. Avgusta 2020 smo jo našli v razpokah zidane morske obale v piranskem mandraču (kvadrant 0447/3), kar spominja na edino hrvaško rastišče na Korčuli, ko je bila najdena na prudu in pesku ob morju, torej tudi izpostavljena povišani slanosti (JERIČEVIČ & JERIČEVIČ 2017). Tudi črnogorsko nahajališče je le 300 metrov od morja, na fosilni obmorski sipini (ČAKOVIČ & al. 2014). O prilagodljivosti na slane razmere sicer poročata že VARSHNEY & SHARMA (1979).

Vrsta je bila v Piranu najdena v negostoljubnem okolju zidanega mandrača (slika 1), v družbi z ruderalnimi vrstami, kot so *Eragrostis minor*, *Eleusine indica*, *Coryza sumatrensis*. Poleg navedenih tujerodnih vrst se na območju piranskega mandrača pojavlja tudi luskasta nebina (*Aster squamatus*), ki je ponekod v piranski občini že invazivna (Seča, Sečovlje). V neposredni bližini piranskega mandrača, na podobnem, ruderalnem rastišču JOGAN (2018) navaja pojavljanje še dveh tujerodnih vrst: *Dichondra micrantha* in *Soleirolia soleirolii*. Možnosti za vektor vnosa je več: ker je to pristanišče, bi lahko bil pomorski promet, vendar je verjetneje, da gre za vnos s človekom (npr. na obuvalih; je promet tu zelo omejen), saj je mandrač izredno obljudeno območje, provenienca obiskovalcev pa je izredno pestra.

Motenih, rahlo slanih rastišč je na stiku morja in kopnega obilo, zato je pričakovati, da se bo vrsta še dalje širila. Toda četudi se bo vrsta širila, je do tega, da bi izpolnila kriterije za invazivnost, verjetno še daleč.

Slika 1: *Eclipta prostrata* iz piranskega mandrača

Figure 1: *Eclipta prostrata* from the port of Piran

LITERATURA

- ANONYMUS 2020a: Portale della flora d'Italia 2020.1: *Eclipsa prostrata*. http://dryades.units.it/floritaly/index.php?procedure=taxon_page&tipo=all&id=5559.
- ANONYMUS 2020b: Global Biodiversity Information Facility (GBIF): *Eclipsa prostrata*. <https://www.gbif.org/species/5384950>.
- BUCCHERI, M., F. BOSCUCCI, E. PELLEGRINI & F. MARTINI, 2019: La flora aliena nel Friuli Venezia Giulia. *Gortania* 40: 7–78.
- BUONO, S., A. SCOPPOLA & S. MAGRINI, 2019: *Eclipta prostrata* (L.) L. (Asteraceae). In: *Notulae to the Italian alien vascular flora*. *Italian Botanist* 7: 157–182.
- ČAKOVIĆ, D., D. STEŠEVIĆ, S. VUKSANOVIĆ & K. TAN, 2014: *Colchicum cupanii* Guss. subsp. *Glossophyllum* (Heldr.) Rouy, *Datura innoxia* Mill. and *Eclipta prostrata* (L.) L., new floristic records in Montenegro and Western Balkans. *Acta Botanica Croatica* 73 (1): 255–256.
- CONTI, F., F. FALCINELLI, V. GIACANELLI, M. PAOLUCCI, G. PIRONE, A. PROIETTI, F. STINCA & F. BARTOLUCCI, 2019: New floristic data of vascular plants from Central and Southern Italy. *Fl. Medit.* 29: 212–222.
- GUPTA, P.L., 1992: Seed germination study of *Eclipta prostrata* Linn. *Advances in Plant Sciences* 5, 187–198.
- HOLM, L. G., D. L. PLUCKNETT, J. V. PANCHO & J. P. HERBERGER, 1977: *The World's Worst Weeds: Distribution and Biology*. University Press of Hawaii, Honolulu.
- JADHAV, V. M., R. M. THORAT, V. J. KADAM & K. P. SALASKAR, 2009: Chemical composition, pharmacological activities of *Eclipta alba*. *J. Pharm. Res.*, 2(8): 1129–1231.
- JERIČEVIĆ, M. & N. JERIČEVIĆ, 2017: *Eclipta prostrata* (L.) L., a new alien species in Croatian flora. *Nat. Croat.* 26(1): 105–108.
- JOGAN, N., 2018: *Dichondra micrantha* Urb. Nova adventivna vrsta slovenske flore. *Hladnikia* 42: 77–78.

- PERIĆ R. & S. RILAK, 2017: *Eclipta prostrata* (L.) L. (Compositae), an adventive species new to the flora of Serbia. *Botanica serbica* 41(1): 89–93.
- PROSTKO, P., 2012: *Eclipta* Identification Control in Peanut (C 869) CAES publications. University of Georgia, College of Agricultural and Environmental sciences, pp. 1–4.
- STONE, B., 1970: The Flora of Guam. *Micronesica*, 6. Guam University Press.
- TUTIN, T. G., 1976: *Eclipta* L. In: T. G., Tutin, V. Heywood, N. A. Burges, D. M. Moore, D. H. Valentin, S. M. Walters & D. A. Webb (eds.): *Flora Europaea* 4, 141. University Press, Cambridge.
- VARSHNEY, S. P. & B. D. SHARMA, 1979: Responses of saline and non-saline populations of *Eclipta alba* to soil salinity. *Canadian journal of plant science* 59: 539–540.

MITJA KALIGARIČ

Utricularia bremii Heer ex Koell.

Ali Bremova mešinka (*Utricularia bremii*) uspeva tudi na Bloški planoti (Notranjska)?

Does *Utricularia bremii* also thrive on the Bloke plateau (Notranjska, Slovenia)?

- 0253/1** (33T VL57) Slovenija: Notranjska, Bloška planota, Godičevo, povirje na SV delu povirnega barja ob potoku Bloščica, 767 m n. m. Leg. & det. B. Dolinar, 12. 8. 2020; J. Slatner, 20. 8. 2020.
- 0253/1** (33T VL57) Slovenija: Notranjska, Bloška planota, Godičevo, vodno okno v JZ delu povirnega barja ob potoku Bloščica, 765 m n. m. Leg. & det. B. Dolinar, 12. 8. 2020; J. Slatner, 20. 8. 2020.

Bremova mešinka (*Utricularia bremii*) je evropska vrsta (LAUBER & WAGNER 1996: 972), razširjena v srednji, severni in vzhodni Evropi. Uspeva v stoječih vodah, močvirjih (JOGAN 2007: 584), povirnih in visokih barjih. V naši bližini se pojavlja na Avstrijskem Koroškem in Južni Tirolski (FISCHER & al. 2008: 777). V Furlaniji Julijski krajini velja Bremova mešinka za izumrlo vrsto (<http://dryades.units.it/FVG>), medtem ko na Hrvaškem ne uspeva (MIHELJ 2000: 47). Na Madžarskem se vrsta pojavlja nam najbližje v kvadrantih 9069/1 in 9069/2 severno od Blatnega jezera (DÉNES & KIRÁLY 2015:185).

Podatki o pojavljanju Bremove mešinke v Sloveniji segajo v sredino 19. stoletja, ko je rastlino v Kožuhu pri Babni Gorici na Ljubljanskem barju leta 1858 popisal C. Deschmann (DESCHMANN 1858: 81, WRABER & SKOBERNE 1989: 328–329). V prejšnjem stoletju se zaradi uničenega življenjskega okolja na tem nahajališču Bremova mešinka ni več pojavljala (PUC & al. 1991: 302, SLATNER 2019). Pojavljanje *U. bremii* na Ljubljanskem barju navaja tudi E. Kramer (KRAMER 1905: 110–129). V herbariju Univerze v Ljubljani (LJU) se nahaja le pola (LJU101113894) z Bremovo mešinko, ki sta jo avgusta 1942 v bližini Celovca nabrala E. Mayer in K. Ronniger.

Na Bloški planoti smo v povirnem barju pod vasjo Godičevo našli primerke mešinke (*Utricularia* sp.), pri kateri so se cvetovi in vegetativni organi na rastlinah razločno razlikovali